

Sosyal Bilgiler Dersinde Yerel Tarih Uygulamaları: Akademik Çalışmalar ve Öğretim Programı Temelli Bir Değerlendirme

Simge Dilber¹

Özet

Bu araştırmanın amacı, 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yerel tarih öğelerinin nasıl yer aldığını incelemek; Türkiye'de sosyal bilgiler eğitiminde gerçekleştirilen yerel tarih çalışmaları ve konularını belirlemek; ayrıca yerel tarih uygulamalarının kültürel sürdürülebilirlik ve milli kimliğin geliştirilmesi ile aktarılmasına katkılarını ortaya koymaktır. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde doküman analizi yöntemi ile yürütülmüştür. Veri toplama sürecinde iki temel kaynak kullanılmıştır. İlk olarak, 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı incelenmiş, programdaki öğrenme çıktıları, süreç bileşenleri, öğrenme ve öğretme uygulamaları yerel tarih açısından analiz edilmiştir. İkinci olarak, Türkiye'de sosyal bilgiler eğitiminde yerel tarih eğitimi kapsamında yayımlanmış akademik çalışmalar veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Veri analizi içerik analizi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Öğretim programına ilişkin veriler, yerel tarih öğelerinin hangi öğrenme alanlarında ve hangi düzeyde yer aldığı açısından incelenmiş; akademik çalışmalar ise konuları yöntemler ve bulguları bağlamında incelenmiştir. Ayrıca yerel tarih etkinliklerinin kültürel sürdürülebilirlik ile milli kimlik bağlamındaki katkıları doğrultusunda analiz edilmiştir. Araştırma, 2024 Sosyal Bilgiler Programı'nda yerel tarih öğelerinin farklı öğrenme alanlarında yer aldığını ve ilkokuldan ortaokula kadar sistematik işlendiğini göstermektedir. Dijital araçlar ve grup tartışmaları yaygın kullanılırken, saha temelli etkinlikler sınırlıdır. Bu çerçevede araştırma, yerel tarih uygulamalarının sosyal bilgiler eğitiminde öğrencilerin tarih bilinci, aidiyet duygusu ve milli kimliğin içselleştirilmesine katkı sağlamaktadır.

1 Yüksek Lisans Öğrencisi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, simge_dilber24@erdogan.edu.tr, ORCID; 0009-0008-6361-679X

1. Giriş

1.1. Yerel Tarih

Yerel tarih, bir bölgenin kendine özgü tarihsel gelişimini ve kültürel özelliklerini ayrıntılı biçimde ele alan bir disiplindir. Yerel ya da bölgesel tarih yaklaşımı, ulusal ölçekte oluşturulan tekil tarih anlatılarından, farklı bölgelerin deneyimlerini içeren çoğulcu tarih anlayışına yönelişi ifade etmektedir. Bu bağlamda yerel tarih, halkın tarihini görünür kılmayı amaçlayan ve tarih yazımında demokratikleşmeyi destekleyen bir alan olarak öne çıkmaktadır (Aslan, 2000). Belirli bir bölgedeki olayları, toplumsal yapıları ve kültürel pratikleri inceleyerek o bölgenin geniş tarihsel bağlam içindeki yerini anlamayı amaçlayan bu bakış açısı, Türk dünyası çalışmaları açısından da önemli bir işlev üstlenmektedir. Bu doğrultuda yerel tarih, farklı Türk toplumlarının tarihsel deneyimlerini, kültürel miraslarını ve karşılıklı etkileşimlerini daha bütüncül ve çok boyutlu biçimde kavramaya katkı sağlamaktadır (İnalcık, 1995). Bu yönüyle yerel tarih, yalnızca geçmişe ilişkin bilgi üretimiyle sınırlı kalmayıp, bireylerin yaşadıkları mekânla kurdukları bağı güçlendiren ve toplumsal belleğin kuşaklar arasında aktarılmasına katkı sağlayan bir işlev üstlenmektedir. Bireylerin kendi yaşam çevrelerine ait tarihsel izleri fark etmeleri, geçmiş ile bugün arasında anlamlı bağlantılar kurmalarını mümkün kılarak, tarih bilincinin gelişmesinin yanı sıra kültürel sürekliliğin korunmasına da hizmet etmektedir. Böylece yerel tarih çalışmaları, hem bireysel düzeyde tarihsel farkındalığın artmasına hem de toplumsal düzeyde ortak değerlerin güçlenmesine katkı sunmaktadır (İlyasoğlu, 2001). Türkiye’de yerel tarihe yönelik ilgi 1870’li yıllardan itibaren belirgin biçimde artmıştır. Bu süreçte vilayet salnamelerinin yayımlanmaya başlanması, belediyelerin kurulmasıyla kentlerin tarihsel kimliklerinin oluşması ve yabancı araştırmacıların yürüttüğü çalışmalar etkili olmuştur (Aslan, 2020). Bu yönüyle yerel tarih, öğrencilerin tarihsel bilgiyi soyut anlatımların ötesine taşıyarak somut yaşantılarla ilişkilendirmelerine imkân tanımaktadır.

Öğrencilerin yaşadıkları çevredeki tarihi mekânlar, belgeler ve sözlü tarih üzerinden öğrenme sürecine aktif biçimde katılmaları, tarihsel düşünme becerilerinin gelişimini desteklemektedir. Ayrıca araştırmalar, yerel tarih etkinliklerinin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleki gelişimine ve tarihsel bakış açısını genişletmeye katkı sağladığını göstermektedir (Günel & Kaya, 2023). Yerel tarih çalışmaları, öğrencilerin araştırma sürecini planlama, farklı kaynaklardan elde edilen bilgileri karşılaştırma ve kanıta dayalı çıkarımlar yapma yetkinliklerini güçlendirirken, aynı zamanda eleştirel ve sistematik düşünme alışkanlıklarının kazanılmasına katkı sunmaktadır (Avcı Akçalı & Aslan, 2016). Bu bağlamda yerel tarih, yalnızca akademik

öğrenmeyi destekleyen bir alan değil; bireylerin toplumsal sorumluluk bilinci, kültürel duyarlılık ve aidiyet duygularını geliştiren bütüncül bir eğitim aracı olarak öne çıkmaktadır (Hayta & Çakmak, 2024).

Sosyal bilgiler dersinde tarih öğrenimi, öğrencilerin geçmişte yaşanan olaylardan çıkarımlar yapmalarını, toplumsal ve kültürel değişimleri kavramalarını ve bu değişimleri günümüzle ilişkilendirmelerini desteklemektedir. Bu süreç, öğrencilerin hem bireysel kimlik gelişimlerine hem de toplumsal sorumluluk bilinci kazanmalarına katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda tarih eğitimi, öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlılık geliştirmelerini ve bu sorunlara yönelik çözüm arayışlarına yönelmelerini teşvik etmektedir (Baba & Güven, 2025). Yerel tarih çalışmaları, bölgesel kimliklerin ve kültürel çeşitliliğin anlaşılmasına katkı sağlamaktadır (Türkmen, 2010; Avcı, 2014). Yerel tarih öğretimi, öğrencilerin değişim ve süreklilik kavramları çerçevesinde geçmiş ile günümüz arasındaki bağlantıyı kavramsal düzeyde anlamalarına imkân tanımaktadır (Öztaşçı vd., 2020). Bu çalışmalar, eğitim kurumlarında uygulandığında tarih dersinin niteliğini artırmakta ve öğretim hedeflerine ulaşılmasını destekleyen pedagojik bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır (Aktekin, 2010; Demircioğlu, 2010). Ayrıca, yerel tarih çalışmaları yalnızca akademik bilgi sunmakla kalmayıp, bölgesel kimliklerin korunmasına ve kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılmasına da katkı sağlamaktadır (Türkmen, 2010). Öğrenciler, yaşadıkları çevredeki sokaklar, tarihi yapılar ve kültürel etkinlikler aracılığıyla kendi yaşamlarıyla doğrudan bağlantılı bir tarihsel anlayış geliştirmektedir (Yeşilbursa, 2015). Saha gezileri ve yerel halkla etkileşim gibi uygulamalar, öğrencilerin tarihsel süreci gözlemleyerek öğrenmelerine imkân tanımaktadır (Öztaşçı vd., 2020). Ayrıca, yerel gelenekler, türküler, ağıtlar, maniler, menkıbeler ve efsaneler gibi kültürel ürünler, soyut tarihsel bilgilerin somut bir bağlamda kavranmasını sağlamaktadır (Avcı, 2014). Bu süreç, öğrencilerin tarihsel ve kültürel bağlamı bütüncül biçimde anlamalarını kolaylaştırmaktadır (Yeşilbursa, 2015).

Öğretmenler, bu tür yerel tarih materyalleri ile sınıf içi tartışmalar ve projeler yürütürken öğrencilerin tarihsel düşünme becerilerini, özellikle kronolojik düşünme yeteneklerini geliştirebilirler (Aktekin, 2010). Bu uygulamalar, öğrencilerin yaşadıkları bölgenin tarihini ve kültürel mirasını anlamalarını ve tarihsel bağlamda düşünme becerilerini güçlendirmelerini de sağlamaktadır (Demircioğlu, 2010).

1.2. Kültür

Kültür kavramı, Fransızca culture sözcüğünden türemiş olup kökeni Latince colere fiiline dayanmaktadır. Colere; sürmek, ekmek ve biçmek anlamlarına gelirken, culture kavramı Türkçede “ekin” karşılığıyla kullanılmaktadır. Literatürde kültüre ilişkin çok sayıda tanım bulunmasına karşın, bu tanımların ortak noktasını bir millete ait ortak değer ve özellikleri yansıtmaları oluşturmaktadır (Binark, 2015). Güvenç’e (1993) göre kültür, bireyler tarafından yaşanan, yaşatılan ve canlılığını sürdüren bir olgu olarak geçmişten geleceğe uzanan bir süreklilik göstermektedir. Bu yönüyle kültür, bir milletin kendine özgü yaşam biçimini, düşünce dünyasını, inanç anlayışını ve davranış kalıplarını kapsayan bütüncül bir yapı olarak değerlendirilmektedir. Bu tanımda kültürün yalnızca soyut yönü ele alınmıştır; ancak kültürün soyut, somut, doğal ve dijital olmak üzere dört temel boyutta değerlendirilebileceği ifade edilmektedir. Kültürün somut boyutu, toplumların tarihsel süreç içinde üretip kullandıkları araç-gereçler, mimari yapılar, giyim biçimleri, sanat eserleri, teknolojik ürünler ve gündelik yaşamda kullanılan fiziksel nesneleri kapsamaktadır; bu somut öğeler, bir toplumun yaşam tarzını, üretim ilişkilerini ve çevresiyle kurduğu etkileşimi yansıtan önemli göstergeler olarak kabul edilmektedir (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO], 2004; Baba & Güven, 2025). Kültürün soyut boyutu ise değerler, inançlar, normlar, gelenekler ve düşünce biçimleri gibi maddi karşılığı olmayan unsurlardan oluşmakta olup bu manevi öğeler, toplumsal davranışları, paylaşılan inanç sistemlerini ve normatif düzeni şekillendiren temel bileşenler olarak işlev görmektedir. Konuşma dili, yazılı dilden önce geldiği için sözlü kültür toplumlar için önem taşımaktadır; örneğin halk hikâyeleri, efsaneler, şarkılar ve ağıtlar gibi sözlü anlatılar bir toplumun kimliğini koruma ve aktarma süreçlerinde belirleyici bir rol üstlenmektedir (UNESCO, 2004). Bu kültürel değerler, yazı öncesi dönemde sözlü anlatımlarla yaşatılmış ve günümüze kadar taşınmıştır. Yazı, bu sözlü unsurları kalıcı hâle getirmenin bir yolu olmakla birlikte sözlü kültür, toplulukların hafızasında ve sosyal bağlarında hâlâ önemli bir yer tutmaktadır. Somut olmayan kültürel miras bağlamında geleneksel uygulamalar, temsil biçimleri ve anlatımlar aracılığıyla toplumsal kimlik ve aidiyet duygusu kuşaklar arasında aktarılmaktadır (UNESCO Türkiye Milli Komisyonu, 2024; Güleç & Yalçın, 2025). Bu nedenle sözlü miras, milletin kimliğinin temel taşlarını oluşturmakta ve ulusal bilincin canlı kalmasına katkı sağlamaktadır (Koca, 2003; Güleç & Yalçın, 2025). Doğal kültürel miras, doğal çevre unsurlarının insan yaşamı ve kültürüyle kurduğu tarihsel ve sembolik ilişkiler sonucunda değer kazanmış alan ve oluşumları ifade ederken, günümüzde dijital kültür dijital teknolojiler aracılığıyla üretilen,

paylaşılan ve aktarılan kültürel içerikler ve ifade biçimlerini de kapsayan yeni bir kültürel alan olarak öne çıkmaktadır. Kültür bu çerçevede somut, soyut, doğal ve dijital boyutlarıyla bütüncül bir yapı sergilemekte ve bu boyutlar toplumsal kimliğin oluşumunda ve kültürel sürekliliğin kuşaktan kuşağa aktarılmasında birbirini tamamlayıcı bir rol üstlenmektedir (UNESCO Türkiye Milli Komisyonu, 2019). Kültür bu kapsamda ele alındığında, her boyutun toplumsal değerler ve kimlik açısından önemi açıkça görülmektedir (Güleç & Yalçın, 2025).

Kültürel miras, bir toplumun ortak geçmişini yansıtan, dayanışma ve birlik duygularını güçlendiren, tarih boyunca biriktirilen deneyim ve geleneklerin sürekliliğini sağlayarak gelecekteki şekillenmelere yön veren değerlerdir (Öksüz Kuşçuoğlu & Taş, 2017). Bu bağlamda kültürel miras, toplulukların paylaştığı ortak değerleri ifade ederek geçmişten devralınan birikimleri günümüze taşımakta ve bu birikimlerin geleceğe aktarılmasını mümkün kılmaktadır (Tunçer, 2017). Aynı zamanda toplumların kültürel kimliğini korumasına ve bireylerin tarihsel süreci daha derin kavramasına katkı sunmaktadır (Henderson, 2002). Türkiye, barındırdığı çok katmanlı uygarlık izleri sayesinde kültürel miras açısından zengin bir tarihsel birikime sahip olup, bu öğeleri doğru biçimde kavrayıp koruyarak gelecek kuşaklara aktarmak temel bir sorumluluktur (Öksüz Kuşçuoğlu & Taş, 2017).

Yerel tarih çalışmaları, sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin kendi yaşam çevresini, değerlerini ve tarihsel süreç içindeki değişimleri anlamalarına olanak sağlamaktadır. Bu çalışmalar, yalnızca geçmişte yaşanan olayları değil, toplumların tarih boyunca oluşturduğu kültürel birikimleri de görünür kılmaktadır. Halk kültürü, yerel tarihin somut ve soyut boyutlarını yansıtan temel unsurlardan biri olarak, toplumların kendi ihtiyaç ve imkânları doğrultusunda geliştirdiği değerleri kapsamaktadır (Kazmaz, 2001). Sosyal bilgiler dersinde yerel tarih ve kültürel değerlerin ele alınması, öğrencilerin kültürel mirası koruma, anlamlandırma ve toplumsal aidiyet duygularını güçlendirme becerilerini geliştirmektedir. Bu bağlamda, Türk halk kültürünün özgünlüğü ve zenginliği, öğrencilerin tarihsel ve kültürel farkındalık kazanmasında temel bir kaynak olarak değerlendirilmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2024). Bu araştırmanın temel amacı, 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yerel tarih öğelerinin nasıl yer aldığını incelemek; Türkiye'de sosyal bilgiler eğitimi kapsamında gerçekleştirilen çalışmalar ve konularını belirlemek; ayrıca yerel tarih uygulamalarının kültürel sürdürülebilirlik ve milli kimliğin geliştirilmesi ile aktarılmasına katkılarını ortaya koymaktır. Bu doğrultuda aşağıdaki problemlere cevap aranmıştır.

1. 2024 Sosyal Bilgiler öğretim programında yerel tarih öğelerine nasıl yer verilmektedir?
2. Türkiye’de sosyal bilgiler eğitiminde yerel tarih eğitimi kapsamında yürütülen çalışmalar ve ele alınan konular nelerdir?
3. Yerel tarih uygulamalarının kültürel sürdürülebilirliğin sağlanmasına katkıları nelerdir?
4. Yerel tarih uygulamalarının milli kimliğin geliştirilmesi ve aktarılmasına katkıları nelerdir?

Yöntem

Bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde desenlenmiş olup doküman analizi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Doküman analizi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgulara ilişkin yazılı materyallerin sistematik biçimde incelenmesini esas alan bir yöntemdir ve özellikle öğretim programları, akademik yayınlar ve resmî belgelerin analizinde yaygın olarak kullanılmaktadır (Ekiz, 2020; Yıldırım & Şimşek, 2016). Bu doğrultuda, hem öğretim programı metinleri hem de yerel tarih eğitimi kapsamında Türkiye’de gerçekleştirilen akademik çalışmalar incelenerek mevcut durum ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma deseni, yerel tarih öğelerinin programdaki yeri, akademik çalışmalarda eğilimler ve yerel tarih uygulamalarının kültürel sürdürülebilirlik ile milli kimlik üzerindeki katkılarını bütüncül biçimde ele alacak şekilde yapılandırılmıştır.

Veri Toplama Süreci

Araştırmada iki temel veri toplama aracı kullanılmıştır. Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında, 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Program metni, Milli Eğitim Bakanlığı’nın resmi internet sitesinden temin edilmiştir. Programda yer alan öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri, öğrenme alanları, içerik açıklamaları ve yönlendirici ifadeler yerel tarih öğeleri açısından incelenmiştir. İkinci, üçüncü ve dördüncü alt problemler doğrultusunda, Türkiye’de sosyal bilgiler eğitiminde yerel tarih eğitimi kapsamında yürütülen akademik çalışmalar veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Bu kapsamda YÖK Ulusal Tez Merkezi, Dergipark ve çeşitli akademik veri tabanlarında yayımlanmış makale, yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmiştir. Araştırmanın kapsamı doğrultusunda seçilen çalışmalar analiz edilmiştir. Seçilen yayınlar, araştırmanın alt problemleriyle ilişkili olacak biçimde sınıflandırılmıştır. Çalışmalar; konu alanı, amaç, yöntem ve bulguları açısından değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Toplanan veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizi sürecinde veriler öncelikle kodlanmış, ardından benzer özellikler gösteren kodlar temalar altında birleştirilmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Öğretim programına ilişkin veriler, yerel tarih öğelerinin hangi öğrenme alanlarında ve hangi düzeyde yer aldığına göre değerlendirilmiştir. Akademik çalışmalar ise ele aldıkları konu başlıkları, odaklandıkları uygulama alanları ve yerel tarih uygulamalarının kültürel sürdürülebilirlik ile milli kimlik bağlamındaki katkıları açısından analiz edilmiştir. Analiz sürecinde elde edilen bulgular iki alan uzmanı kodlayıcı tarafından bağımsız olarak değerlendirilmiştir. Bulgular, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda tablolar halinde sunulmuş ve açıklayıcı yorumlarla desteklenmiştir. Tablolarda kod olarak verilen kısımlar (SB.4.1.1.a) sırasıyla dersin kodu, sınıf seviyesi, öğrenme alanı numarası, öğrenme çıktısı numarası ve süreç bileşenini göstermektedir. Bu çerçevede, yerel tarih uygulamalarının sosyal bilgiler eğitimi içerisindeki yeri bütüncül bir bakış açısıyla ele alınmıştır.

2. Bulgular

2.1. 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yerel Tarih Öğeleri

2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, öğrencilerin bireysel ve toplumsal düzeyde bilgi, beceri ve değer kazanmalarını hedeflemektedir. Programda yerel tarih öğeleri “Birlikte Yaşamak”, “Evimiz Dünya” ve “Ortak Mirasımız” öğrenme alanlarında yer almaktadır. Yerel tarih unsurları, bir bölgenin tarihi yapıları, kültürel mirası, yerel olayları ve toplumsal yaşamına odaklanmakta; aynı zamanda toplumsal değerler ile ekonomik ve teknolojik değişimlerin yerel ölçekte nasıl şekillendiğini de yansıtmaktadır. Tablo 1’den Tablo 3’e kadar sunulan bulgular, her öğrenme alanının yerel tarih boyutunu ve bileşenlerini ortaya koymaktadır. Öğrenme alanları kapsamında, “Yaşayan Demokrasimiz”, “Hayatımızdaki Ekonomi” ve “Teknoloji ve Sosyal Bilimler” öğrenme alanındaki bazı süreç bileşenleri, demokratik süreçler, ekonomik faaliyetler ve teknolojik gelişmeler gibi konulara odaklandığı için doğrudan yerel tarih unsurlarıyla ilişkilendirilmemiştir. Bu kapsamda tablolar, yerel tarih öğretimine uygun süreç bileşenlerini ortaya koymakta ve uygulamaya dönüştürülebilecek kazanımların görülmesini sağlamaktadır.

2024 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nın “Birlikte Yaşamak” öğrenme alanında yerel tarihin doğrudan ilişkili olduğu öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Birlikte Yaşamak Öğrenme Alanında Yerel Tarih Öğeleri

Kod	Süreç Bileşenleri	Yerel Tarih Boyutu
SB.4.1.1.a	Örnek olaylardan hareketle sosyal bilgiler dersinin bireysel ve toplumsal katkılarını inceler.	Yerel tarihi olaylar ve toplumsal deneyimlerle ilişkilendirme
SB.4.1.1.b	Sosyal bilgiler dersinin bireysel ve toplumsal katkılarını günlük hayattan örnekler verir.	Yerel toplumsal uygulamalar ve kültürel örnekler
SB.4.1.1.c	Sosyal bilgiler dersinin bireysel ve toplumsal katkılarını kendi cümleleriyle ifade eder.	Yerel tarihi bağlam üzerinden yorumlama
SB.4.1.3.a	Aile, sınıf ve okul ortamında toplumsal birliği sürdürmenin bir gereklilik olduğunu fark eder.	Yerel toplumun yapısı ve geçmişteki ortak yaşantıları
SB.4.1.3.b	Aile, sınıf ve okul ortamında toplumsal birliği sürdürmeye katkıda bulunan benzer örnekleri inceler.	Yerel toplumsal ve kültürel dayanışma örnekleri verme
SB.4.1.3.c	Aile, sınıf ve okul ortamında toplumsal birliği sürdürmeye yönelik öneriler geliştirir.	Yerel tarih üzerinden birlik sürdürme
SB.5.1.2.a	Kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisini örnekler üzerinden belirler.	Yerel kültüre saygının birlikte yaşamaya etkisi
SB.5.1.2.b	Kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisini yazılı, görsel veya dijital ürünlere dönüştürür.	Yerel kültürel miras temalı ürün oluşturma
SB.5.1.2.c	Kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisini ifade eder.	Yerel kültürel değerleri ifade etme
SB.6.1.2.a	Kültürel bağlarımızın ve milli değerlerimizin toplumsal birliğe etkisini inceler.	Yerel tarihi ve kültürel değerler üzerinden inceleme
SB.6.1.2.b	Kültürel bağlarımızın ve milli değerlerimizin toplumsal birliğe etkisine ilişkin edindiği bilgileri yazılı, görsel veya dijital bir ürüne dönüştürür.	Yerel tarih ve kültürel miras temalı ürün oluşturma
SB.6.1.2.c	Kültürel bağlarımızın ve milli değerlerimizin toplumsal birliğe etkisini ifade eder.	Yerel tarih ve milli değerlerin birliğe katkısı

Tablo 1 incelendiğinde, “Birlikte Yaşamak” öğrenme alanında toplam 12 süreç bileşeninin yerel tarih ile doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Bu bileşenler 4, 5, 6 düzeylerine dengeli biçimde dağılmıştır. Sınıf düzeylerine göre dağılım incelendiğinde, 4. sınıfta 6, 5. sınıfta 3, 6. sınıfta 3 süreç

bileşeninin yerel tarih boyutuyla ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu durum, yerel tarih öğelerinin özellikle ilkokulun başlangıç düzeyi ile ortaokulun son kademesinde daha yoğun olarak işlendiğini göstermektedir. İçerik türlerine bakıldığında, bileşenlerin önemli bir bölümünün yerel toplumsal deneyimler, kültürel değerler ve milli tutumlar etrafında şekillendiği belirlenmektedir. Ayrıca ürün oluşturmaya yönelik bileşenler yer almaktadır.

Sosyal bilgiler öğretim programının “Evimiz Dünya” öğrenme alanında yerel tarihin doğrudan ilişkili olduğu öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Evimiz Dünya Öğrenme Alanında Yerel Tarih Öğeleri

Kod	Süreç Bileşenleri	Yerel Tarih Boyutu
SB.4.2.2.a	Yakın çevresindeki doğal çevre unsurlarını belirler.	Mahalle/ilçedeki doğal çevre ve tarihi mekanlar
SB.4.2.2.b	Yakın çevresindeki doğal çevre unsurları ile insanlar arasındaki ilişkileri belirler.	Yerel çevredeki insan-doğa etkileşimleri
SB.4.2.3.a	Kendisine sunulan kaynaklara dayanarak geçmişten günümüze yakın çevresinde gerçekleşen deprem, çığ, heyelan, sel, orman yangınları vb. afetlere yönelik çıkarım yapar.	Yerel afetlerin tarihi kayıtları ve etkileri
SB.4.2.3.b	Yakın çevresinde gerçekleşebilecek deprem, çığ, heyelan, sel, orman yangınları vb. afetlerin etkilerini azaltmak için yapılabilecekleri yansıtan bir ürün oluşturur.	Yerel afet yönetimi uygulamalarının tarihi bağlamla ilişkilendirme
SB.4.2.3.c	Yakın çevresinde gerçekleşebilecek deprem, çığ, heyelan, sel, orman yangınları vb. afetlerin etkilerini azaltmak için yapılabileceklerle ilişkin oluşturduğu ürünü paylaşır.	Yerel afetlere dair farkındalık ve tarihi örnekler üzerinden ürün paylaşımı
SB.5.2.2.a	Yaşadığı ilde doğal ve beşerî çevrenin değişimine neden olan unsurları inceler.	Yerel çevre ve yerleşim değişimleri; tarihi dönüşüm süreçleri
SB.5.2.2.b	Yaşadığı ilde doğal ve beşerî çevrenin değişiminden etkilenen unsurları inceler.	Yerel tarihsel yapı, çevresel değişim ve insan etkileri
SB.5.2.2.c	Yaşadığı ilde doğal ve beşerî çevrede meydana gelen değişimin etkilerini sorgular.	Yerel çevresel ve tarihi olayların etkilerini inceleme
SB.5.2.2.ç	Yaşadığı ilde doğal ve beşerî çevrede meydana gelen değişimin neden ve sonuçlarını elde ettiği bilgilere dayanarak ifade eder.	Yerel çevre ve yerleşim tarihini yorumlama

SB.5.2.3.a	Yaşadığı ilde meydana gelebilecek afetlerin etkilerini azaltmaya yönelik farkındalık etkinlik planı yapar.	Yerel afet tarihine dayalı planlama
SB.5.2.3.b	Yaşadığı ilde meydana gelebilecek afetlerin etkilerini azaltmaya yönelik hazırladığı farkındalık etkinliğini uygular.	Yerel tarihsel bağlamla afet önleme uygulamaları
SB.5.2.3.c	Yaşadığı ilde meydana gelebilecek afetlerin etkilerini azaltmaya yönelik hazırladığı farkındalık etkinliğini değerlendirir.	Yerel tarih örnekleriyle etkinlik değerlendirme

Tablo 2’de “Evimiz Dünya” öğrenme alanında toplam 12 süreç bileşeninin yerel tarih ile ilişkili olduğu görülmektedir. Bu bileşenler 4. ve 5. sınıf düzeylerine dağılmıştır. Sınıf düzeylerine göre dağılım incelendiğinde, 4. sınıfta 5, 5. sınıfta 7 bileşenin yerel tarih boyutuyla ilişkilendirildiği belirlenmiştir. Bu durum, yerel doğal çevre, afetler ve tarihsel değişimlerin özellikle ilkökul ve ortaokul başlangıcında yoğun olarak işlendiğini göstermektedir. İçerik türlerine bakıldığında, bileşenlerin önemli bir bölümünün yerel çevre, insan-doğa etkileşimleri, afetler ve çevresel değişim süreçleri etrafında şekillendiği görülmektedir. Ayrıca ürün oluşturmaya yönelik etkinlikler olduğu ve yerel tarih öğretiminde aktif öğrenme ve üretim odaklı etkinliklere yer verildiğini ortaya koymaktadır.

2024 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nın “Ortak Mirasımız” öğrenme alanında yerel tarihin doğrudan ilişkili olduğu öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Ortak Mirasımız Öğrenme Alanında Yerel Tarih Öğeleri

Kod	Süreç Bileşenleri	Yerel Tarih Boyutu
SB.4.3.1.a	Geçmişten günümüze çocuk oyun ve oyuncaklarının özelliklerini kanıta dayalı olarak sıralar	Büyüklerden derlenen yerel oyun anlatıları
SB.4.3.1.b	Oyun ve oyuncakların zaman içinde değişmeyen özelliklerini sıralar	Kuşaktan kuşağa aktarılan yerel oyunlar
SB.4.3.1.c	Oyun ve oyuncakların zaman içinde değişen özelliklerini sıralar	Yerel oyuncaklarda malzeme değişimi
SB.4.3.2.a	Aile tarihine ilişkin kaynaklara dayalı çıkarımlar yapar	Yerel bağlamda sözlü aile anlatıları
SB.4.3.2.b	Aile tarihine ilişkin bilgileri kullanarak ürün oluşturur	Yerel aile geçmişine dayalı çalışmalar
SB.4.3.3.a	Yakın çevresindeki ortak miras öğelerini inceler	Yerel tarihî cami, çeşme, konak

SB.4.3.3.b	Ortak miras öğeleriyle ilgili bilgileri kendi cümleleriyle ifade eder	Yerel tarih gözlemleri
SB.5.3.1.a	İldeki somut ve somut olmayan kültürel miras öğelerinden hareketle ortak mirasın önemine çıkarım yapar	İl düzeyinde yerel tarih unsurları
SB.5.3.1.b	Ortak mirasın önemini açıklayan bir ürün oluşturur	Yerel tarih temalı ürünler

Tablo 3 incelendiğinde, “Ortak Mirasımız” öğrenme alanında toplam 9 bileşenin yerel tarih ile doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Bu bileşenler 4., 5. sınıf düzeylerine dağılmıştır. Sınıf düzeylerine göre dağılım incelendiğinde, 4. sınıfta 7, 5. sınıfta 2 bileşenin yerel tarih boyutuyla ilişkilendirildiği belirlenmiştir. Bu durum, yerel tarih öğelerinin özellikle ilkokulun başlangıç düzeyi ve ortaokulun alt kademelerinde yoğun olarak işlendiğini göstermektedir. İçerik türlerine bakıldığında, kazanımların önemli bir bölümünün yerel çocuk oyunları, aile tarihine ait unsurlar, tarihi mekanlar, kültürel miras öğeleri etrafında şekillendiği görülmektedir.

Tablo 4. 2024 Sosyal Bilgiler Programı'nda Yerel Tarih İle İlgili Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

Öğrenme Alanları	Sınıf	Canlandırma/ Rol Oynama	Tarihi Mekan İncelem	Örnek Olay/ Senaryo	Performans Görevi	Yerel Kültür Projesi	Sözlü Tarih	Dijital Sunum/ Video	Grup Tartışması
Birlikte Yaşamak	4	X		X	X		X	X	X
	5	X		X	X	X		X	X
	6	X		X	X	X		X	X
	7			X	X			X	X
Evimiz Dünya	4	X		X	X			X	X
	5	X		X	X			X	X
	6			X	X	X		X	X
	7			X	X			X	X
Ortak Mirasımız	4	X	X	X	X	X	X	X	X
	5	X	X		X	X		X	X
	6	X	X	X	X			X	X
	7		X		X	X		X	X

Tablo 4 incelendiğinde, 4., 5., 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler öğrenme-öğretme uygulamalarında öğrencilerin büyük ölçüde dijital sunumlar, video çalışmaları ve grup tartışmaları aracılığıyla etkinliklere katıldığı görülmektedir. 4. ve 5. sınıf düzeylerinde dijital ve grup etkinlikleri ön plana

çıkarken, saha incelemeleri, yerel kültür projeleri, sözlü tarih röportajları ve tarihi mekan gözlemleri daha sınırlı uygulanmaktadır. 4. sınıfta özellikle bireysel farklılıkların fark edilmesi ve toplumsal birlik etkinlikleri (SB.4.1.2, SB.4.1.3), doğal çevre ve afet farkındalığı (SB.4.2.2, SB.4.2.3) ile ortak mirasın tanıtılması ve korunması (SB.4.3.3) dijital ve grup etkinlikleriyle sık tekrar edilirken, aile tarihi çalışmaları ve geçmiş oyunların incelenmesi (SB.4.3.1, SB.4.3.2) daha az yer almıştır. 5. sınıfta benzer bir dağılım gözlenmiştir; toplumsal roller ve sorumlulukların anlaşılması (SB.5.1.1), yerel tarih ve kültürel mirasın tanıtılması (SB.5.3.1, SB.5.3.3) dijital ve grup etkinlikleriyle işlenmiş, yerel kültür projeleri (SB.5.1.3), doğal çevre ve afet farkındalığı (SB.5.2.3) ile saha temelli sınır ve komşu devlet incelemeleri (SB.5.2.4) daha sınırlı kalmıştır. 6. ve 7. sınıfta da dijital sunumlar, video çalışmaları ve grup tartışmaları ağırlığını korumakta; saha incelemeleri, yerel kültür projeleri, sözlü tarih ve doğrudan gözlem faaliyetleri görece sınırlı uygulanmaktadır. 6. sınıfta grup rolleri ve toplumsal deneyimlerin incelenmesi (SB.6.1.1) ile tarihi süreçlerin ve kültürel mirasın tanıtılması (SB.6.3.1, SB.6.3.4) öne çıkarken, yerel toplumsal sorunların çözümü (SB.6.1.3), doğal çevre ve ekonomik faaliyetlerin saha incelemeleri (SB.6.2.2) daha az yer almıştır. 7. sınıfta günlük yaşam ve toplumsal deneyimlerin incelenmesi (SB.7.1.1, SB.7.1.2) dijital ve grup etkinlikleri üzerinden gerçekleştirilmiş, kültürel mirasın sahada gözlemlenmesi gibi etkinlikler sınırlı kalmıştır. Tüm sınıf düzeylerinde dijital ve grup temelli etkinlikler yoğun olarak kullanılırken, saha temelli ve gözlem odaklı uygulamalar daha az yer almaktadır.

2.2. Türkiye’de Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yerel Tarih Uygulamaları Kapsamında Gerçekleştirilen Çalışmalar ve Konuları

Bu bölümde Türkiye’de sosyal bilgiler eğitiminde yerel tarih uygulamalarını konu alan çalışmalar kronolojik sırayla incelenmiştir. Tablo 2’de, ilgili araştırmaların yılı, türü, kullanılan yöntemleri ve temel bulguları özetlenerek yerel tarih uygulamalarının zaman içerisindeki gelişimi ve eğilimleri ortaya konulmuştur.

Tablo.2 Sosyal Bilgiler Dersinde Yerel Tarih Kullanımına Yönelik Araştırmaların Kronolojik Dağılımı

Yazar/Yıl	Çalışmanın Adı	Tür	Yöntem / Uygulama	Temel Bulgular
Işık, (2002)	Yerel tarih konularının sosyal bilgiler dersinde kullanımı: Pasinler örneği	Yüksek Lisans Tezi	Eylem Araştırması,	Yerel tarih etkinlikleri öğrencilerin derse ilgisini artırmış, akademik başarıda anlamlı yükselme sağlamış, öğrencilerin yaşadıkları çevreye yönelik tarihsel farkındalıkları gelişmiştir.
Avcı Akçalı & Aslan, (2007)	Yerel Tarih ve Tarih Öğretimindeki Rolü	Makale	Deneyisel Çalışma	Yerel tarihin ne olduğu ve tarih öğretiminde sağlayabileceği faydalar üzerinde durulmuş, bunun yanı sıra tarih öğretiminde yerel tarihin göz ardı edilmesinin ortaya çıkarabileceği olumsuzluklara ve bunların giderilmesine ilişkin bazı önerilere yer verilmiştir.
Göç, (2008)	Yerel tarih konularının sosyal bilgiler derslerinde uygulanması; karşılaşılan güçlükler ve çözüm önerileri (Yozgat örneği)	Yüksek Lisans Tezi	Tarama (Survey)	Öğretmenler yerel tarihin önemli olduğunu düşünmekte ancak zaman, materyal ve rehber eksikliği uygulamayı sınırlamaktadır.
Gökkaya & Yeşilbursa (2009)	Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihi Yerlerin Kullanımının Akademik Başarıya Etkisi	Makale	Deneyisel Araştırma	Tarihi ve yerel mekânların derslerde kullanılması öğrenmenin kalıcılığını artırmış, öğrencilerin tarih dersine yönelik tutumlarını olumlu etkilemiştir.
Avcı Akçalı (2013)	Tarih öğretiminde merkeze bağmılığın azaltılması yolunda bir çözüm önerisi: Yerel tarih	Doktora Tezi	Karma yöntem	Yerel tarih etkinlikleri öğrencilerin analiz ve yorumlama becerilerini güçlendirmiştir.

Avcı, (2014)	Sosyal bilgilerde kültürel miras eğitime ilişkin öğrenci ve öğretmenlerin yürütülmesi / Sosyal bilgilerde öğrenci ve öğretmenlerin kültürel mirasın eğitimine ilişkin görüşleri	Yüksek Lisans Tezi	Nitel araştırma	Sosyal Bilgiler dersinde kültürel miras konusuna önem verilmesine rağmen uygulamada kullanılan yöntemlerin sınırlı kaldığını, müze-ören yeri gezileri ve görsel destekli etkinliklerin artırılmasıyla kültürel miras eğitiminin daha etkili ve anlamlı hâle getirilebileceğini ortaya koymuştur.
Öztaşçı, (2017)	Yerel tarih öğretimin yöntemini sosyal bilgiler dersinde uygulamaya koymak: Bir eylem araştırması	Yüksek Lisans Tezi	Eylem Araştırması	Öğrenci katılımı artmış, öğretmenlerin derse yönelik pedagojik farkındalığı gelişmiştir.
Bilicioğlu, (2017)	Ortaokul öğrencilerinin yerel tarih algıları (Safranbolu)	Yüksek Lisans Tezi		Öğrenciler yerel tarihi ilgi çekici ve anlamlı bulmuş; tarihsel empati becerileri gelişmiştir.
Mert & Beldağ, (2019)	Sosyal bilgiler öğretiminde sözlü ve yerel tarih uygulamalarının öğrencilerde farkındalık oluşmasına etkisi	Makale	Nitel Araştırma	Sözlü tarih çalışmaları öğrencilerin kanıt temelli düşünme becerilerini ve kültürel farkındalığını artırmıştır.
Öztaşçı, Kabapınar, & Tünel, (2020)	Yerel tarih öğretim yöntemini sosyal bilgiler dersinde kullanmak: Yanı başında olan geçmişi görmek ve duyumsamak	Makale	Eylem Araştırması	Öğrencilerin yerel tarih proje süresince çeşitli zorluklar yaşadıkları, bununla birlikte yerel tarih öğretim yönteminin öğrencilerin akademik, kişisel, sosyal gelişimlerine olumlu katkısı olduğu öğrenci, veli ve araştırmacı görüşleriyle belirlenmiştir.
Yeniay & Seyhan (2023)	Sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih kullanımına ilişkin öğretmen tutum ve görüşleri	Makale	Karma Yöntem	Öğretmenler yerel tarihi önemli görmekte; hizmet içi eğitim ihtiyacı öne çıkmaktadır.

Tablo 2’de yer alan bilgiler Türkiye’de sosyal bilgiler dersinde yerel tarih kullanımının uzun yıllar boyunca süreklilik gösteren ancak belirli temalar etrafında yoğunlaşan bir araştırma alanı olduğunu ortaya koymaktadır. Kronolojik dağılım incelendiğinde, yerel tarih çalışmalarının belirli dönemlerde belirgin yönelimler sergilediği, araştırma sorularının ve yöntemlerinin zaman içerisinde değiştiği dikkat çekmektedir. 2000’li yılların başında gerçekleştirilen çalışmalar, yerel tarihi daha çok öğrenci başarısını artıran alternatif bir öğretim yöntemi olarak ele almıştır. Bu dönemde yapılan uygulama temelli araştırmalar, yerel tarih etkinliklerinin derse ilgiyi artırdığı ve öğrencilerin yaşadıkları çevreye yönelik farkındalık kazanmalarını sağladığına odaklanmıştır. Yerel tarih, bu erken dönemde pedagojik etkililik bağlamında değerlendirilmiş; kültürel, kimliksel veya program boyutları sınırlı biçimde ele alınmıştır.

2010’lu yıllarla birlikte yerel tarih çalışmalarında belirgin bir kuramsal genişleme gözlenmektedir. Bu dönemde yapılan araştırmalar, yerel tarihin yalnızca öğretim tekniği olarak değil; tarihsel düşünme, empati, vatandaşlık ve toplumsal aidiyet gibi üst düzey kazanımlar bağlamında ele alınmasına yönelmiştir. Kuramsal makaleler ve karma yöntemli çalışmalar, yerel tarihin öğrencilerin geçmişle bağ kurmalarını kolaylaştıran bir öğrenme alanı sunduğunu vurgulamıştır. Ancak bu dönemde de çalışmaların büyük ölçüde sınıf içi uygulamalara odaklandığı, öğretim programı ve ders kitabı boyutlarının görece arka planda kaldığı görülmektedir. Araştırmaların önemli bir kısmı öğretmen görüşlerine dayalıdır. Bu durum, yerel tarih uygulamalarının büyük ölçüde öğretmenin bireysel çabalarına bağlı olarak yürütüldüğünü göstermektedir. Öğretmenler yerel tarihi değerli ve gerekli görmelerine rağmen, araştırmalar uygulamaların süreklilik kazanmadığını ve kurumsal destekten yoksun olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgu, yerel tarihin eğitim sisteminde niyet düzeyinde kabul gören, ancak uygulamada sınırlı kalan bir alan olduğunu düşündürmektedir.

2018 sonrasında yapılan çalışmalarda ise yerel tarih giderek kültürel miras, kültürel sürdürülebilirlik ve milli bilinç kavramlarıyla birlikte ele alınmaya başlanmıştır. Bu dönemde yapılan doküman analizleri, ders kitaplarında yerel tarih öğelerinin düzensiz ve parçalı biçimde sunulduğunu ortaya koymaktadır. Yerel örnekler çoğu zaman açıklayıcı olmaktan ziyade destekleyici unsur olarak kullanılmış; öğrencilerin bu içerikleri yapılandırılmış bir öğrenme sürecine dönüştürmelerine yeterli imkan sunulmamıştır. Bir diğer unsur ise, çalışmaların büyük çoğunluğunun kısa süreli uygulamalara dayanmasıdır. Uzun vadeli, izleme temelli veya boylamsal çalışmaların sınırlı olması, yerel tarih uygulamalarının kalıcı etkilerinin yeterince ortaya konulamamasına neden olmaktadır. Ayrıca yerel tarih çalışmalarında bölgesel çeşitliliğin sınırlı

olduğu, bazı şehir ve tarihi alanların (örneğin Safranbolu gibi) tekrar eden biçimde ele alındığı görülmektedir. Bu durum, yerel tarih çalışmalarının Türkiye genelini kapsayan daha dengeli bir dağılıma ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Son yıllarda öğretmen adaylarına yönelik çalışmaların artması, yerel tarih uygulamalarının öğretmen yetiştirme sürecinde daha fazla önem kazandığını göstermektedir. Öğretmen adaylarının yerel tarih temelli öğrenme deneyimlerinden olumlu etkilenmeleri, bu yaklaşımın öğretmen eğitiminde daha sistematik biçimde ele alınması gerektiğine işaret etmektedir. Bu nedenle yerel tarihin öğretmen eğitimi boyutunda güçlendirilmesi, uygulamaların kalıcılığı açısından önem taşımaktadır.

2.3. Yerel Tarih Uygulamalarının Kültürel Sürdürülebilirliğin Sağlanmasına Katkıları

Tablo 2’de yer alan 2000-2025 yılları arasında yerel tarih çalışmalarının dağılımı incelendiğinde, 2015 sonrası dönemde uygulama ve ziyaret temelli çalışmaların belirgin biçimde arttığı; bu çalışmaların büyük çoğunluğunun kültürel farkındalık ve sürdürülebilirlik temalarıyla ilişkilendirildiği görülmektedir.

Işık’ın (2002) çalışması, öğrencilerin yaşadıkları çevrede bulunan tarihi mekânları, eserleri ve kültürel unsurları tanımalarının, bu değerlere yönelik farkındalık ve duyarlılık geliştirmelerine katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Yerel tarih temelli öğretim yoluyla öğrenciler, kültürel mirası soyut bir bilgi alanı olarak değil, günlük yaşamın bir parçası olarak algılamakta; böylece kültürel değerlerin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması yönünde bilinç kazanmaktadır. Araştırmada yer alan gezi-gözlem etkinlikleri ve araştırma ödevleri, öğrencilerin yaşadıkları çevredeki tarihi ve kültürel varlıklarla doğrudan etkileşim kurmalarını sağlamış; bu etkileşim, kültürel mirasın sürekliliğine yönelik sorumluluk bilincini güçlendirmiştir. Bu bağlamda yerel tarih öğretimi, kültürel sürdürülebilirliğin eğitim yoluyla desteklenmesine hizmet eden etkili bir araç olarak değerlendirilebilir. Avcı Akçalı ve Aslan’a (2007) göre yerel tarih, ulusal tarih anlatılarının tek biçimliliğini aşarak bölgesel ve yerel anlatıların görünür hâle gelmesini sağlamakta; bu yönüyle kültürel çeşitliliğin korunmasına ve yaşatılmasına katkı sunmaktadır. Yerel tarihin insan deneyimlerini, gündelik yaşam pratiklerini ve kolektif hafızayı merkeze alan yapısı, kültürel bilginin yalnızca kurumsal belgeler aracılığıyla değil, bireylerin belleğinde biriken anlatılar yoluyla da aktarılmasına imkan tanımaktadır. Bu durum, kültürel mirasın demokratikleşmesini ve kültürel sürekliliğin toplumun farklı kesimleri aracılığıyla kuşaklar arası biçimde aktarılmasını desteklemektedir. Dolayısıyla yerel tarih uygulamaları, kültürel

mirasın korunması, görünür kılınması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından eğitim ortamlarında işlevsel bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır.

Göç (2008) tarafından gerçekleştirilen araştırma, sosyal bilgiler derslerinde yerel tarih konularının ele alınmasının öğrencilerin yaşadıkları çevreye ait tarihi ve kültürel değerlere yönelik farkındalıklarını artırdığını; tarihi olaylar, mekanlar, gelenek ve görenekler aracılığıyla kültürel mirasın geçmişle sınırlı olmayan, güncel yaşamla bütünleşik bir olgu olarak algılanmasını sağladığını ortaya koymaktadır. Yerel tarih öğretiminin tarih konularını somutlaştırarak öğrencilerin öğrenme sürecine duygusal ve bilişsel düzeyde daha etkin katılımını desteklediği, bu sürecin aidiyet duygusunu güçlendirdiği ve kültürel mirasın korunması ile gelecek kuşaklara aktarılmasına yönelik sorumluluk bilincini geliştirdiği vurgulanmaktadır. Ayrıca öğretmen görüşleri; yerel tarih müzelerinin yaygınlaştırılması, ders kitaplarında yerel örneklerle daha fazla yer verilmesi ve okul dışı öğrenme ortamlarının etkin kullanımının kültürel sürdürülebilirliğin kurumsal ve pedagojik temellerini güçlendirdiğini göstermektedir. Bu yönüyle yerel tarih uygulamaları, somut ve somut olmayan kültürel mirasın kuşaklar arası aktarımını eğitim yoluyla destekleyen etkili bir pedagojik araç olarak değerlendirilmektedir.

Yerel tarih uygulamalarının kültürel sürdürülebilirliğin sağlanmasında önemli bir rol üstlendiği, Gökaya ve Yeşilbursa'nın (2009) tarihi yerlerle öğretim yöntemine dayalı deneysel araştırma bulgularıyla açık biçimde ortaya konulmaktadır. Araştırmada, tarihi mekanlara dayalı öğretimin öğrencilerin akademik başarılarını artırmasının yanı sıra, öğrenilen bilgilerin kalıcılığını anlamlı düzeyde güçlendirdiği saptanmıştır. Özellikle alan gezileri yoluyla öğrencilerin görme, işitme ve dokunma gibi birden fazla duyu organına hitap eden öğrenme yaşantıları edinmeleri, tarihi ve kültürel mirasın soyut bir bilgi alanı olmaktan çıkıp somut, deneyimlenebilir bir gerçeklik olarak algılanmasını sağlamaktadır. Bu süreç, öğrencilerin tarihi yapıları yalnızca ziyaret edilen mekanlar olarak değil, korunması ve yaşatılması gereken kültürel değerler olarak görmelerine katkı sunmaktadır. Dolayısıyla tarihi yerlerle gerçekleştirilen yerel tarih uygulamaları, kültürel mirasın kuşaklar arası aktarımını destekleyen, farkındalık temelli ve sürdürülebilir bir kültürel bilinç gelişimine hizmet eden etkili bir pedagojik yaklaşım olarak değerlendirilebilir. Yerel tarih uygulamalarının kültürel sürdürülebilirliğin sağlanmasına önemli katkılar sunduğu, Akçalı'nın (2013) ortaöğretim düzeyinde gerçekleştirdiği deneysel araştırma bulgularıyla ortaya konulmaktadır. Yerel tarih kaynaklarına dayalı etkinlikler aracılığıyla yürütülen öğretim süreci, öğrencilerin tarihsel bilgileri somut deneyimler üzerinden yapılandırmalarını sağlayarak kültürel mirasın yalnızca geçmişe ait bir bilgi alanı olarak değil, güncel yaşamla ilişkili ve korunması gereken bir değer olarak algılanmasına katkı sunmuştur.

Özellikle aile tarihi çalışmaları, sözlü tarih uygulamaları ve tarihi mekan gezileri, öğrencilerin kültürel zenginliklere yönelik duyarlılıklarını artırmış ve kültürel miras bilincinin gelişmesini desteklemiştir. Bu süreçte öğrencilerin kültürel unsurlara ilişkin farkındalık kazanmaları, kültürel bilginin kuşaklar arası aktarımını mümkün kılan bir öğrenme ortamı oluşturarak kültürel sürdürülebilirliğin eğitim yoluyla desteklenmesine hizmet etmiştir.

Sosyal Bilgiler dersinde kültürel miras konusunun ele alınışını inceleyen Avcı'nın (2014) çalışmasında, öğrenci ve öğretmenlerin kültürel mirası geçmişten günümüze aktarılan maddi ve manevi değerler bütünü olarak algıladıkları ve bu mirasın korunmasına yönelik farkındalığa sahip oldukları ortaya konulmuştur. Öğrencilerin kültürel mirası gelenekler, görenekler, tarihi eserler ve geçmişten kalan yaşantılarla ilişkilendirmeleri, kültürel süreklilik bilincinin eğitim yoluyla geliştirilebildiğini göstermektedir. Bununla birlikte araştırma bulguları, kültürel miras eğitiminin uygulamada yeterli düzeye ulaşmadığını ve özellikle müze ile ören yeri gezilerinin sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır. Yerel tarih uygulamalarının artırılması, kültürel mirasın yerinde gözlemlenmesine imkan tanıyarak öğrencilerin somut öğrenmelerini desteklemekte ve kültürel mirasa sahip çıkma bilincini güçlendirmektedir. Öğrenci ve öğretmenlerin kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılması gerektiğine yönelik vurguları, yerel tarih temelli etkinliklerin kültürel sürdürülebilirliği destekleyen temel bir eğitim aracı olduğunu göstermektedir. Yerel tarih uygulamaları, öğrencilerin yaşadıkları çevredeki somut ve somut olmayan kültürel miras unsurlarını fark etmelerini, bu unsurları araştırma, belgeleme ve anlamlandırma süreçleri aracılığıyla kültürel süreklilik bilinci geliştirmelerini desteklemektedir. Öztaşçı'nın (2017) çalışmasında öğrencilerin yerel tarih projeleri kapsamında tarihi mekanlar, geleneksel meslekler, gündelik yaşam pratikleri ve yerel kültürel değerler üzerine yaptıkları araştırmalar; kültürün yalnızca geçmişte kalan bir olgu değil, günümüzde de yaşayan ve aktarılan dinamik bir yapı olduğunu kavramalarını sağlamıştır. Bu süreçte öğrenciler, sözlü tarih görüşmeleri ve saha çalışmaları yoluyla kültürel belleğin kuşaklar arası aktarımına doğrudan tanıklık etmiş, böylece kültürel mirasın korunmasının bireysel ve toplumsal bir sorumluluk olduğu yönünde farkındalık kazanmışlardır. Araştırma bulguları, yerel tarih eğitiminin öğrencilerin kültürel değerleri tanıma, sahiplenme ve geleceğe aktarma yönünde bilişsel olduğu kadar duyuşsal bir bağ kurmalarına da katkı sunduğunu göstermektedir.

Bilicioğlu'na (2017) göre geleneksel tarih anlayışının siyasi olaylar ve devlet merkezli bir çerçeveye sıkışması, sıradan insanları ve yerel kültürel unsurları görünmez kılmış; bu durum kültürel çeşitliliğin ve yerel değerlerin ihmal edilmesine yol açmıştır. Yerel tarih uygulamaları ise tarihi mekanları,

gündelik yaşam pratiklerini, sözlü anlatıları ve kültürel materyalleri tarihsel birer belge olarak ele alarak bu eksikliği gidermekte, kültürel mirasın yaşayan ve süreklilik gösteren bir yapı olduğunu ortaya koymaktadır. Tarihi alanlara yapılan geziler, yerel tanıklıkların dinlenmesi ve çevresel kültürel unsurların incelenmesi yoluyla bireylerin yaşadıkları mekana yönelik duyarlılıkları ve sahiplenme bilinci güçlenmekte; kültürel mirasın yalnızca merkezi otoritelerce değil, toplumun tüm kesimleri tarafından üretildiği ve yaşatıldığı bilinci yaygınlaşmaktadır. Bu yönüyle yerel tarih, kültürel değerlerin korunmasını ve kuşaklar arası aktarımını destekleyerek kültürel sürdürülebilirliğin sağlanmasında etkili bir eğitim aracı olarak öne çıkmaktadır. Mert ve Beldağ'ın (2019) bulgularına göre, yerel tarih temelli uygulamalar sonrasında öğrencilerin kültürel miras kavramını daha doğru ve kapsamlı şekilde tanımladıkları, kültürel mirası bireysel hatıralardan veya kişisel eşyalardan ayırt edebildikleri görülmektedir. Bu durum, kültürel sürdürülebilirliğin temelini oluşturan “bilme, değer verme ve koruma” bilincinin erken yaşlarda gelişmesine olanak tanımaktadır. Öğrencilerin yaşadıkları yerin tarihi ve kültürel özelliklerini tanımaları, bu mirasın korunmasına yönelik duyarlılık geliştirmelerini sağlamaktadır. Böylece kültürel değerlerin gelecek kuşaklara aktarılması sürecine eğitim yoluyla katkı sunulmaktadır. Bu bağlamda yerel tarih uygulamaları, kültürel sürdürülebilirliği yalnızca teorik bilgi düzeyinde ele almakla sınırlı kalmayıp, öğrencilerin aktif katılımıyla desteklenen yaparak ve yaşayarak öğrenme süreçleri aracılığıyla kalıcı bir farkındalık oluşturmaktadır. Sosyal bilgiler derslerinde kültür ve miras konuları kapsamında yürütülen bu tür uygulamaların, kültürel sürdürülebilirliğin eğitim temelli bir yaklaşım ile desteklenmesine önemli katkılar sağladığı söylenebilir.

Yerel tarih uygulamalarının kültürel sürdürülebilirliğin sağlanmasına önemli katkılar sunduğu, Öztaşçı ve diğerlerinin'in (2020) sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğretim yönteminin uygulanmasına ilişkin bulgularıyla açık biçimde ortaya konulmaktadır. Araştırma sürecinde öğrencilerin tarih ve yerel tarih kavramlarına ilişkin algılarında belirgin bir dönüşüm yaşandığı; kültürel miras yalnızca geçmişe ait bir unsur olarak değil, güncel yaşamla ilişkili ve korunması gereken bir değer olarak algılamaya başladıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin yürüttükleri yerel tarih projeleri aracılığıyla tarihi mekanlar, gelenekler, gündelik yaşam pratikleri ve sözlü kültür unsurlarını incelemeleri, kültürel mirasın somut ve soyut boyutlarıyla fark edilmesini sağlamıştır. Bu bağlamda yerel tarih uygulamaları, kültürel bilginin kuşaklar arası aktarımını destekleyen, kültürel süreklilik bilincini güçlendiren ve kültürel sürdürülebilirliği eğitim ortamında somutlaştıran etkili bir öğretim yaklaşımı olarak değerlendirilmektedir.

Yeniay ve Seyhan'ın (2023) sosyal bilgiler öğretmenleriyle gerçekleştirdiği çalışmada, yerel tarih öğretiminin kültürel değerlerin korunması, içselleştirilmesi ve gelecek kuşaklara aktarılmasında önemli bir rol oynadığı; öğrencilerin yaşadıkları çevreye ait somut ve soyut kültürel mirası tanımlarını sağladığı ortaya konulmuştur. Sözlü tarih çalışmaları, sergi ve belgesel hazırlama gibi etkinlikler aracılığıyla öğrencilerin kültürel mirası aktif biçimde deneyimlemeleri, kültürel değerlere yönelik farkındalık ve koruma sorumluluğu geliştirmelerine katkı sunmaktadır. Yerel tarihin genel tarihle ilişkilendirilmesi ise kültürel mirasın ulusal ve evrensel bağlamda bütüncül bir şekilde algılanmasını destekleyerek kültürel sürekliliğin kuşaklar arası aktarımını güçlendirmektedir. Kültürel sürdürülebilirlik, kültürel değerlerin, tarihsel mirasın ve toplumsal belleğin kuşaklar arasında korunarak aktarılmasını ifade etmektedir. Eğitim, bu sürecin en önemli araçlarından biri olarak görülmekte; özellikle sosyal bilgiler ve tarih dersleri, kültürel sürdürülebilirliğin sağlanmasında kritik bir rol üstlenmektedir.

Türkiye’de yapılan çalışmalar, yerel tarih temelli öğretimin öğrencilerin kültürel miras unsurlarını tanıma ve koruma bilincini geliştirdiğini göstermektedir. Işık'ın (2002) çalışmasında, yerel tarih konularının sınıf içi etkinliklerle ele alınmasının öğrencilerin yaşadıkları çevreyi tarihsel bir bağlam içinde değerlendirmelerine olanak sağladığı belirtilmiştir. Benzer şekilde Bilicioğlu (2017), öğrencilerin yerel tarih aracılığıyla kültürel değerleri daha anlamlı ve kalıcı biçimde öğrendiklerini vurgulamaktadır. Yerel tarih uygulamalarının özellikle tarihsel mekanlar, yerel belgeler ve sözlü tarih çalışmaları yoluyla kültürel belleği canlı tuttuğu görülmektedir. Mert ve Beldağ (2019), sözlü tarih çalışmasının öğrencilerin geçmişle bugün arasında bağ kurmasını sağladığını; bu bağlamda kültürel belleğin yeniden üretimine katkı sunduğunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte, literatürde kültürel sürdürülebilirliğin önünde bazı yapısal engellerin bulunduğu da bilinmektedir. Yerel tarih uygulamaları, kültürel sürdürülebilirliğin sağlanmasında önemli bir pedagojik araçtır. Ancak, bu etkinliğin artırılabilmesi için öğretim programlarında bütüncül bir yerel tarih anlayışına ve öğretmenlere yönelik destekleyici uygulamalara ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

2.4. Yerel Tarih Uygulamalarının Milli Kimliğin Geliştirilmesi ve Aktarılmasına Katkıları

Tablo 2’deki çalışmalar temalarına göre sınıflandırıldığında, yerel tarih araştırmalarının önemli bir bölümünün milli kimlik, vatandaşlık ve aidiyet kavramlarıyla ilişkilendirildiği; bu oranın özellikle 2019 sonrası yayınlarda arttığı görülmektedir. Yerel tarih öğretimi, milli kimliğin geliştirilmesi ve kuşaklar arası aktarımında da önemli katkılar sunmaktadır. Işık’a (2002)

göre, öğrencilerin yaşadıkları bölgenin tarihini öğrenmeleri, onları yalnızca yerel aidiyetle sınırlı bir bilinç düzeyine taşımamakta; aksine yerel olan ile ulusal tarih arasında anlamlı bağlar kurmalarını sağlamaktadır. Bu durum, milli tarihin soyut ve uzak bir tarih olmaktan çıkarak öğrencinin kendi yaşam alanıyla ilişkilendirilen somut bir kimlik unsuru hâline gelmesine katkı sunmaktadır.

Yerel tarih uygulamaları sayesinde öğrenciler, bulundukları yörenin milli tarih içerisindeki yerini kavramakta ve tarihsel süreklilik ve bütünlük algısı geliştirmektedir. Bu süreç, milli kimliğin yalnızca bilgi düzeyinde değil, duygu ve aidiyet boyutunda da içselleştirilmesine olanak tanımaktadır. Dolayısıyla yerel tarih öğretimi, milli kimliğin güçlendirilmesi, korunması ve gelecek nesillere aktarılmasında pedagojik açıdan stratejik bir rol üstlenmektedir. Avcı Akçalı ve Aslan'ın (2007) çalışması, yerel tarih uygulamalarının milli kimliğin geliştirilmesi ve aktarılmasında önemli bir rol üstlendiğini ortaya koymaktadır. Yerel tarih, tarihin merkezine insan unsurunu yerleştirerek bireylerin tarihsel süreci yalnızca ulusal ölçekte değil, kendi yaşam alanları ve deneyimleri üzerinden anlamlandırmalarını sağlamaktadır. Bu durum, milli kimliğin tek yönlü ve merkezi bir tarih üzerinden aktarılmasının ötesine geçerek, bireylerin yaşadıkları çevre aracılığıyla milli tarihle bağ kurmalarına imkan tanımaktadır. Yerel tarih yoluyla öğrenciler, kendi topluluklarının tarihsel süreçteki yerini fark etmektedir. Böylece, milli kimliğin aidiyet, hoşgörü ve çoğulculuk temelinde içselleştirilmesine katkı sunmaktadır. Bu bağlamda yerel tarih uygulamaları, milli kimliğin yalnızca bilişsel bir aktarım süreci olarak değil, bireysel deneyimler ve toplumsal hafıza üzerinden yapılandırılan dinamik bir kimlik unsuru olarak gelişmesini destekleyen etkili bir tarih öğretim uygulamaları olarak değerlendirilmektedir.

Göç'ün (2008) bulguları, yerel tarih uygulamalarının öğrencilerin yalnızca yaşadıkları çevreyi tanımalarını sağlamakla sınırlı kalmadığını yerel olan ile ulusal tarih arasında anlamlı bağlar kurarak milli tarihin soyut bir anlatı olmaktan çıkıp öğrencinin günlük yaşamıyla ilişkilendirilen somut bir kimlik unsuru haline gelmesine katkı sunduğunu ortaya koymaktadır. Öğretmen görüşlerine dayalı olarak yerel tarih öğretiminin öğrencileri yaşadıkları bölge, ülke ve dünya bağlamında konumlandığı geçmiş ile bugün arasında bağlantı kurmalarını sağladığı ve öğrencilerin kendilerini tarihsel sürecin pasif izleyicileri yerine aktif özneleri olarak algılamalarına imkan tanıdığı belirtilmektedir. Ayrıca yerel tarih uygulamalarının tarih derslerine yönelik ilgi ve motivasyonu artırarak milli kimliğin duyuşsal boyutta içselleştirilmesini desteklediği; öğrencilerin kendi geçmişleriyle yüzleşmelerine, tarihsel olaylara eleştirel bakabilmelerine ve milli değerleri anlamlandırmalarına olanak sağladığı vurgulanmaktadır. Bu yönüyle yerel

tarih öğretimi, milli kimliğin yalnızca bilişsel düzeyde aktarılmasını değil, aidiyet, sorumluluk ve süreklilik bilinci çerçevesinde içselleştirilmesini destekleyen etkili bir eğitim yaklaşımı olarak görülmektedir.

Gökkaya ve Yeşilbursa'nın (2009) araştırması, yerel tarih uygulamalarının milli kimliğin geliştirilmesi ve aktarılmasında güçlü bir eğitsel işlev üstlendiğini göstermektedir. Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu ünitesinin tarihi yerlerle öğretim yöntemiyle ele alınması, öğrencilerin Osmanlı tarihini yalnızca savaşlar üzerinden değil, yüksek bir medeniyet anlayışı, sosyal yapı ve kültürel birikim çerçevesinde değerlendirmelerine olanak tanımıştır. Bu durum, öğrencilerin milli tarihle daha derinlikli ve anlamlı bir bağ kurmalarını sağlamış; milli kimliğin soyut bir tarih olayı olmaktan çıkıp somut mekanlar ve yaşantılar üzerinden içselleştirilmesine katkı sunmuştur. Araştırmada deney grubundaki öğrencilerin öğrendiklerini daha uzun süre korumaları ve derse yönelik ilgi düzeylerinin artması, milli kimliğin yalnızca bilişsel düzeyde değil, aynı zamanda duyuşsal boyutta da geliştiğini göstermektedir. Bu bağlamda tarihi yerlerle gerçekleştirilen yerel tarih uygulamaları, öğrencilerin kendilerini tarihsel sürecin pasif izleyicileri yerine bu sürecin aktif bir parçası olarak algılamalarını destekleyerek, milli kimliğin aidiyet, sorumluluk ve süreklilik temelinde kuşaklar arası aktarımına katkı sağlayan etkili bir öğretim yaklaşımı olarak değerlendirilmektedir.

Avcı Akçalı'nın (2013) araştırması, yerel tarih uygulamalarının milli kimliğin geliştirilmesi ve aktarılmasında etkili bir öğretim yaklaşımı olduğunu göstermektedir. Yerel tarih kaynaklarına dayalı etkinliklerle işlenen dersler, öğrencilerin tarihsel olayları yaşadıkları çevreyle ilişkilendirmelerine olanak tanımış; bu durum, milli tarihin öğrenciler açısından soyut bir anlatı olmaktan çıkarak somut mekanlar, aile geçmişleri ve yerel deneyimler üzerinden anlamlandırılmasını sağlamıştır. Araştırma bulguları, öğrencilerin kendilerini birer "tarihçi" gibi hissettiklerini, geçmiş ile günümüz arasında karşılaştırmalar yapabildiklerini ve tarihsel süreçleri daha bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirdiklerini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda yerel tarih uygulamaları, milli kimliğin yalnızca bilişsel düzeyde aktarılmasını değil; aidiyet, tarih bilinci ve sorumluluk duygusu çerçevesinde içselleştirilmesini destekleyen, öğrenciyi tarihsel sürecin aktif bir öznesi hâline getiren önemli bir pedagojik araç olarak kabul edilmektedir.

Avcı'nın (2014) çalışmasında, öğrenci ve öğretmenlerin kültürel mirası bir milletin ortak geçmişini yansıtan maddi ve manevi değerler olarak tanımladıkları ve bu değerlerin sosyal bilgiler dersi kapsamında ele alınmasının gerekli olduğu yönünde ortak görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum, milli kimliğin yerel kültürel unsurlar aracılığıyla anlamlandırıldığını ortaya

koymaktadır. Araştırmada öğrencilerin kültürel mirası gelenek, görenek, örf ve adetler ile tarihi eserler üzerinden tanımlamaları; öğretmenlerin ise kültürel mirası evrensel ve milli değerleri kapsayan bir bütün olarak değerlendirmeleri, milli kimliğin çok boyutlu bir yapı içinde ele alındığını göstermektedir. Yerel tarih uygulamaları kapsamında müze gezileri, kültürel etkinlikler ve sınıf dışı öğrenme ortamları, öğrencilerin geçmiş kuşaklarla bağ kurmalarına ve kültürel süreklilik bilinci geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. Bu süreçte milli kimlik, yalnızca ders kitaplarında yer alan soyut bilgiler üzerinden değil, yaşanan çevredeki kültürel miras unsurları aracılığıyla somut ve anlamlı hale gelmektedir. Dolayısıyla yerel tarih uygulamaları, milli kimliğin içselleştirilmesi ve gelecek kuşaklara aktarılmasında etkili bir eğitim uygulaması olarak öne çıkmaktadır.

Öztaşçı'nın (2017) araştırması, yerel tarih projeleri sonrasında öğrencilerin tarih algılarının yalnızca siyasi ve askeri olaylarla sınırlı kalmadığını gündelik yaşam, kültürel pratikler ve yerel deneyimlerin de milli tarihin ayrılmaz bir parçası olarak görülmeğe başlandığını ortaya koymaktadır. Öğrencilerin kendilerini küçük tarihçi olarak tanımlamaları ve tarihsel sürecin aktif bir öznesi gibi hissetmeleri, milli kimliğin pasif bilgi aktarımıyla değil, deneyim ve katılım yoluyla inşa edildiğini göstermektedir. Benzer biçimde Öztaşçı ve diğerlerinin (2020) çalışması, yerel tarih öğretim yönteminin milli kimliğin geliştirilmesi ve aktarılmasına anlamlı katkılar sunduğunu; öğrencilerin yaşadıkları çevredeki tarihi ve kültürel unsurların ulusal tarih içindeki yerini fark etmelerini sağladığını ortaya koymaktadır. Bu süreç, milli tarihin soyut bir tarih olmaktan çıkarak yaşanan çevreyle ilişkilendirilen somut bir kimlik bileşeni haline gelmesine olanak tanımakta öğrencilerin tarih algısının sosyal, kültürel ve gündelik yaşam unsurlarını da kapsayacak biçimde genişlemesini desteklemektedir. Bu yönüyle yerel tarih öğretimi, aidiyet, sorumluluk ve tarih bilinci temelinde milli kimliğin duyuşsal boyutta içselleştirilmesine katkı sunan ve öğrencilerin aktif katılımını merkeze alan etkili bir pedagojik yaklaşım olarak öne çıkmaktadır.

Bilicioğlu'na (2017) göre milli kimlik, yalnızca ulusal düzeydeki tarih olaylarıyla değil, bireyin yaşadığı çevreyle kurduğu tarihsel bağlar aracılığıyla gelişmekte; yerel tarih uygulamaları bireyin kendi mekanını tarihsel süreç içinde anlamlandırmasını sağlayarak milli kimliğin somut ve içselleştirilmiş bir nitelik kazanmasına katkı sunmaktadır. Yerel tarih öğretimi, büyük tarih olaylarının yerel yaşamdaki yansımalarını görünür kılmaktadır. Sıradan insanların, yerel aktörlerin ve yaşanan mekanların tarihsel rolünü ön plana çıkararak ulusal tarih ile bireysel deneyimler arasında güçlü bağlar kurulmasını mümkün hale getirmektedir. Bu süreç, milli kimliğin soyut bir kavram olmaktan çıkıp günlük yaşamla ilişkilendirilmesini sağlarken,

bireylerde aidiyet ve sorumluluk bilincini de güçlendirmektedir. Böylece yerel tarih, bireyin hem yaşadığı çevreye hem de ulusal topluluğa aidiyet hissetmesini destekleyerek geçmiş, bugün ve gelecek arasında süreklilik kuran, milli kimliğin deneyimlenerek aktarılmasına imkan tanıyan etkili bir tarih öğretim yaklaşımı olarak öne çıkmaktadır. Yerel tarih uygulamaları, bireyin yaşadığı çevre ile kurduğu bağ üzerinden milli kimliğin gelişimini destekleyen etkili bir eğitim aracıdır. Sosyal bilgiler öğretiminde sözlü ve yerel tarih etkinlikleri, öğrencilerin kendi yaşam alanlarından hareketle geçmişle ilişki kurmalarını sağlayarak aidiyet, vatanseverlik ve milli bilinç gibi değerlerin içselleştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Öğrencilerin yaşadıkları yerin tarihi gelişimini, kültürel özelliklerini ve toplumsal hafızasını tanımaları, milli kimliğin yerel unsurlar üzerinden anlamlandırılmasını mümkün kılarken, aile büyükleriyle yapılan görüşmeler ve yerel tarih gezileri aracılığıyla geçmiş kuşaklarla duygusal bağ kurmaları kültürel süreklilik bilincini güçlendirmektedir. Bu süreçte tarihsel olaylar soyut bilgiler olmaktan çıkarak öğrencilerin kendi yaşamlarıyla ilişkilendirilebilmekte böylece milli kimliğin yalnızca ulusal olaylarla değil, yerel deneyim ve yaşantılar yoluyla da inşa edilebileceği ortaya konulmakta ve milli kimliğin kuşaklar arası aktarımı pedagojik açıdan anlamlı ve kalıcı hale gelmektedir. Yerel tarih uygulamaları, milli kimliğin inşası ve aktarılmasında tamamlayıcı ve güçlendirici bir rol üstlenmektedir.

Türkiye’de yapılan araştırmalar, yerel tarih temelli öğretimin öğrencilerin milli bilinç ve aidiyet algısını güçlendirdiğini göstermektedir. Avcı Akçalı (2013) ve Avcı Akçalı ve Aslan (2007), yerel tarih etkinlikleriyle desteklenen derslerde öğrencilerin tarihsel analiz ve yorumlama becerilerinin geliştiğini bu gelişimin milli kimlik algısıyla doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Yeniay ve Seyhan’ın (2023) araştırma bulgularına göre sosyal bilgiler öğretmenleri, yerel tarihi öğrencilerin milli kimlik bilinci kazanmalarında etkili bir araç olarak değerlendirmektedir. Yerel kahramanlar, tarihi mekanlar ve bölgesel olaylar aracılığıyla öğrencilerin yaşadıkları çevre ile tarihsel süreçler arasında bağ kurmalarının, milli kimliği somut ve anlamlı bir deneyim haline getirdiğini belirtmektedir. Yerel tarih çalışmalarının, milli kimliğin yalnızca ulusal tarihle sınırlı kalmadan yerelden beslenen çok katmanlı bir yapı içinde aktarılmasına imkan tanıdığı öğrencilerin tarih bilinci geliştirmelerine, geçmişle empati kurmalarına ve milli değerlere yönelik duyarlılık kazanmalarına katkı sağladığı vurgulanmaktadır. Ayrıca yerel olayların ve mekanların ulusal tarih bağlamında ele alınması, öğrencilerin hem yerel aidiyet duygularını hem de ulusal kimlik bilincini birlikte geliştirmelerine olanak tanıyarak milli kimliğin dinamik ve süreklilik gösteren bir olgu olarak içselleştirilmesini desteklemektedir. Ancak öğretmenler, yerel

tarihi uygulamada yeterli donanım ve rehberliğe ihtiyaç duyduklarını da vurgulanmaktadır. Yerel tarih; milli kimliğin geliştirilmesi ve aktarılmasında tamamlayıcı ve güçlendirici bir rol üstlenmektedir. Ancak bu rolün etkili biçimde sürdürülebilmesi için öğretim programlarında yerel-ulusal tarih ilişkisinin açık biçimde yapılandırılması ve öğretmenlere uygulamaya dönük rehberlik sağlanması gerekmektedir. Milli kimlik, bireyin kendisini ait olduğu ulusun tarihsel, kültürel ve toplumsal değerleriyle ilişkilendirmesi sürecini ifade etmektedir. Sosyal bilgiler ve tarih dersleri, bu sürecin yapılandırılmasında temel bir rol üstlenirken yerel tarih, bireyin önce yaşadığı çevreyi tanımasını ve bu çevreyi ulusal tarih içinde konumlandırmasını sağlayarak milli kimliğin somut ve yaşantısal bir zeminde inşa edilmesine katkı sunmaktadır.

3. Sonuç ve Tartışma

Araştırma bulguları, 2024 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yerel tarih öğelerinin öğrenme alanlarına farklı yoğunluklarda entegre edildiğini ortaya koymaktadır. “Birlikte Yaşamak” öğrenme alanında toplam 12 süreç bileşeni, “Evimiz Dünya”da 12 süreç bileşeni ve “Ortak Mirasımız”da 9 süreç bileşeni yerel tarih bağlamında yapılandırılmıştır. Bu durum, yerel tarih içeriklerinin özellikle ilkokulun başlangıç düzeyinden ortaokulun alt ve orta kademesine kadar çeşitli konularda işlendiğini göstermektedir. Yerel tarih bilişsel içeriklere ek olarak öğrencilerin yerel toplumsal deneyimler, kültürel değerler, çevresel değişimler, afet farkındalığı, çocuk oyunları ve aile tarihine ait unsurlar gibi somut yaşam bağamlarına dayalı öğrenme fırsatlarıyla desteklenmiştir. Araştırma bulguları literatürde yer alan araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Örneğin, Sosyal Bilgiler Öğretiminde yerel tarih ve kültür unsurlarının değerler eğitimi açısından ele alındığı çalışmada, yerel tarih etkinliklerinin öğrencilerin değer algısı ve kültürel farkındalığını artırdığı belirtilmiştir (Özbek Gül & Şeker, 2021). Ayrıca öğretmen adaylarına yönelik bir durum çalışması, yerel tarih etkinliklerinin öğretmen adaylarının mesleki gelişimine ve uygulama yeterliklerine olumlu katkı sağladığını göstermiştir (Günel & Kaya, 2023). Bununla birlikte, mevcut bulgular yerel tarih öğelerinin tarihi mekan incelemeleri, yerel gözlem ve sözlü tarih etkinlikleri gibi saha temelli uygulamalar açısından sınırlı düzeyde yer aldığını göstermektedir. Literatürde de benzer sınırlılıklara işaret eden çalışmalar mevcuttur; örneğin öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde yerel tarih konularına ilişkin görüşlerinin incelendiği bir çalışmada, öğrenciler tarihi yerleri gezerek öğrenme gibi saha etkinliklerini tercih ettiklerini ifade etmektedir (Bilicioğlu, 2017). Bu durum, öğretim programında yerel

tarih öğelerinin var olmasına rağmen uygulamada saha odaklı etkinliklerin yeterince işlenmediğini düşündürmektedir.

Bulgular, 4., 5., 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler derslerinde öğrencilerin büyük ölçüde dijital sunumlar, video çalışmaları ve grup tartışmaları yoluyla etkinliklere katıldığını göstermektedir. Saha incelemeleri, yerel kültür projeleri, sözlü tarih ve tarihi mekan gözlemleri ise sınırlı uygulanmaktadır. İlkokul düzeyinde dijital ve grup etkinlikleri özellikle toplumsal birlik, doğal çevre ve afet farkındalığı ile ortak mirasın tanıtılması gibi kazanımlarda öne çıkarken, aile tarihi ve geçmiş oyunların incelenmesi daha az işlenmiştir. Ortaokul düzeyinde ise dijital ve grup temelli etkinlikler ağırlığını korumakta, saha temelli uygulamalar ve yerel toplumsal sorunların çözümü gibi etkinlikler sınırlı kalmaktadır. Bu durum, öğrencilerin yerel tarih ve kültürel miras farkındalığının dijital ve tartışma ortamlarıyla desteklendiğini, ancak doğrudan gözlem ve saha deneyimi yoluyla öğrenmenin yeterince sağlanmadığını göstermektedir. Bu bulgular Öztaşçı (2017) ve Öztaşçı & ark. (2020), öğrencilerin yerel tarih projeleriyle milli kimlik ve kültürel farkındalık kazandığını, ancak uygulamada saha ve gözlem odaklı etkinliklerin sınırlı olduğunu belirttiği araştırma bulguları ile örtüşmektedir. Öte yandan Bilicioğlu (2017), öğrencilerin tarihi mekan incelemeleri ve saha çalışmalarıyla öğrenmeye daha fazla ilgi gösterdiğini raporlamıştır. Benzer şekilde dijital araçlar ve grup tartışmaları yoluyla öğrenmenin etkinliğini vurgulayan bulgular, alanyazındaki aktif öğrenme ve üretim temelli pedagojik yaklaşımlarla örtüşmektedir (Günel & Kaya, 2023).

Araştırma Türkiye’de sosyal bilgiler dersinde yerel tarih uygulamalarının uzun yıllardır sürmekle birlikte, genellikle belirli yerel kültür, afet farkındalığı, çocuk oyunları vb. temalar etrafında yoğunlaştığını göstermektedir. 2000’li yıllarda yerel tarih daha çok öğretim yöntemi olarak ele alınırken, 2010’lu yıllarda tarihsel düşünme, empati ve toplumsal aidiyet gibi üst düzey kazanımlarla ilişkilendirilmiştir (Öztaşçı, 2017; Öztaşçı & Ark., 2020). 2018 sonrası çalışmalar, yerel tarihin kültürel miras ve milli bilinçle bütünleştiğini göstermektedir; ancak içerikler parçalı, kısa süreli ve öğretmen bireysel çabalarına dayalıdır (Yeniay & Seyhan, 2023). Bu bulgular, yerel tarih uygulamalarının kurumsal destekle güçlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Araştırma kapsamında 2000-2025 döneminde Türkiye’de yerel tarih ile ilgili araştırmalar, özellikle 2015 sonrası kültürel farkındalık, sürdürülebilirlik ve somut deneyim temelli etkinliklerle öne çıkmıştır. Alan gezileri, sözlü tarih ve proje çalışmaları, öğrencilerin kültürel mirası yalnızca bilgi olarak değil, günlük yaşamın bir parçası olarak algılamalarını sağlamış; aidiyet ve

sorumluluk bilincini güçlendirmiştir (Işık, 2002; Gökkaya & Yeşilbursa, 2009; Öztaşçı, 2017). Bununla birlikte uygulamaların çoğu kısa süreli ve sınırlı mekanlarda yoğunlaşmış, müze ve öğrenen yeri gezileri sınırlı kalmıştır (Avcı, 2014; Yeniay & Seyhan, 2023). Literatür, yerel tarih öğretiminin kültürel sürdürülebilirliği desteklediğini ortaya koyarken, uygulama çeşitliliği ve süreklilik konusunda eksiklikler bulunduğunu göstermektedir.

Bulgular, sosyal bilgiler derslerinde yerel tarih uygulamalarının, milli kimliğin somut ve deneyimsel boyutta içselleştirilmesine katkı sağladığını göstermektedir (Işık, 2002; Avcı Akçalı & Aslan, 2007). Alan gezileri, sözlü tarih ve yerel proje çalışmaları, öğrencilerin yaşadıkları çevre ile ulusal tarih arasında bağ kurmalarına olanak tanımakta, aidiyet, sorumluluk ve tarih bilinci gelişimini desteklemektedir (Gökkaya & Yeşilbursa, 2009; Öztaşçı, 2017). Yerel tarih, milli kimliği yalnızca bir aktarım değil, yaşantı ve toplumsal hafıza üzerinden inşa edilen dinamik bir süreç hâline getirmektedir. Öğrencilerin aktif katılımıyla milli değerlerin kuşaklar arası aktarımını güçlendirmektedir (Yeniay & Seyhan, 2023). Araştırma bulgularına dayanarak, sosyal bilgiler derslerinde yerel tarih uygulamalarının çeşitlendirilmesi ve sürekliliğinin sağlanması önerilmektedir. Alan gezileri, sözlü tarih, tarihi mekan incelemeleri ve proje çalışmaları gibi saha temelli etkinlikler artırılmalı; dijital araçlar ve grup tartışmaları ile güçlendirilmelidir. Öğretmenlere uygulama rehberliği ve mesleki eğitim sağlanarak yerel tarih öğelerinin etkili işlenmesi desteklenmelidir. Müze ve öğrenen yeri ziyaretleri ile kültürel miras deneyimi zenginleştirilmeli, yerel tarih içerikleri sadece bilişsel değil, duyuşsal ve sosyal boyutlarıyla da işlenmelidir.

4. Kaynakça

- Aktekin, S. (2010). Ortaöğretim tarih eğitiminde yerel tarihin yeri ve önemi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 6(1), 86–105.
- Aslan, E. (2000). Yerel tarihin tanımı, gelişimi ve değeri. Z. A. Kızılyaprak (Ed.), *Tarih yazımında yeni yaklaşımlar: Küreselleşme ve yerelleşme* içinde (ss. 195–204). Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Avcı Akçalı, A. (2013). *Tarih öğretiminde merkeze bağımlılığın azaltılması yolunda bir çözüm önerisi: Yerel tarih* (Yayımlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Avcı Akçalı, A., & Aslan, E. (2007). Yerel tarih ve tarih öğretimindeki rolü. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (21), 80-88.
- Avcı Akçalı, A., & Aslan, E. (2016). Tarih öğretiminde yerel tarih kullanımının akademik başarıya ve tarihsel düşünme becerilerine etkisi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36 (2).
- Avcı, M. (2014). *Sosyal bilgilerde kültürel miras eğitimine ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Baba, C., & Güven, A. (2025). Tarih öğretiminde somut kültürel miras farkındalığına ilişkin görüşler: Bir yerel tarih çalışması. *Erciyes Eğitim Dergisi*, 9 (2), 94-122. <https://doi.org/10.32433/eje.1687091>
- Bilicioğlu, H. (2017). *Ortaokul öğrencilerinin yerel tarih öğretimine ilişkin görüşleri: Safranbolu örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karabük Üniversitesi.
- Binark, İ. (2015). *Kültür ve din: Dinin toplum bütünleşmesindeki yeri*. Zahir Yayınları.
- Demircioğlu, İ. H. (2010). *Tarih öğretiminde öğrenci merkezli yaklaşımlar* (5. baskı). Anı Yayıncılık.
- Ekiz, D. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (6. baskı). Anı Yayıncılık.
- Göç, N. (2008). *Yerel tarih konularının sosyal bilgiler derslerinde uygulanması; karşılaşılan güçlükler ve çözüm önerileri (Yozgat örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi.
- Gökkaya, A., & Yeşilbursa, C. C. (2009). Sosyal bilgiler öğretiminde tarihi yerlerin kullanımının akademik başarıya etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7 (2), 483-506.
- Güleç, S., & Yalçın, A. (2025). Kültürel mirasın aktarılmasında yerel kültürel unsurların rolü. *İzmir Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (1), 44-58. <https://doi.org/10.47899/ijss.1573894>
- Günel, H., & Kaya, R. (2023). Yerel tarih etkinliklerinin sosyal bilgiler öğretmen adayları üzerindeki etkilerine yönelik bir durum çalışması. *Türkish*

- History Education Journal*, 12 (2), 136-156. <https://doi.org/10.17497/tuhed.1369327>
- Güvenç, B. (1993). *Türk kimliği-kültür tarihinin kaynakları*. Kültür Bakanlığı Yayını.
- Hayta, N., & Çakmak, M. (2024). Yerel tarihin tarih öğretimindeki yeri ve önemi. *Heterotopic View*, 2 (2), 118-124. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12605673>
- Henderson, J. C. (2002). Built heritage and colonial cities. *Annals of Tourism Research*, 29 (1), 254-257.
- Işık, H. (2002). *Yerel tarih konularının sosyal bilgiler dersinde kullanımı: Pasinler örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi.
- İlyasoğlu, A. (2001). Yerel tarih gruplarıyla tanışırken: Konular, sorunlar. F. Çelebi (Ed.), *Yerel tarihçilik, kent, sivil girişim: Yerel tarih grupları deneyimi* (ss. 37-42) içinde. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- İnalçık, H. (1995). *Osmanlı imparatorluğu: toplum ve ekonomi*. Eren Yayıncılık.
- Kaymakçı, S., Demir, A., & Kınasakal, İ. (2019). Ortaokul 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde yerel tarih kullanımı: Safranbolu gezisi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7 (12), 1-20.
- Kazmaz, S. (2001). Halk kültürüne toplu bir bakış: Düşünceler ve değerlendirmeler. *Erdem*, 13 (38), 295-326.
- Mert, B., & Beldağ, A. (2019). Sosyal bilgiler öğretiminde sözlü ve yerel tarih uygulamalarının öğrencilerde farkındalık oluşmasına etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 48 (1), 267-292.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2024). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (4, 5, 6 ve 7. sınıflar): Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli*. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. <https://tymm.meb.gov.tr/ogretim-programlari/ders/sosyal-bilgiler-dersi>
- Öksüz Kuşcuoğlu, G., & Taş, M. (2017). Sürdürülebilir kültürel miras yönetimi. *Yalvaç Akademi Dergisi*, 2 (1), 58-67.
- Özbek Gül, M. N., & Şeker, M. (2021). Sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih ve kültür unsurlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 6 (1), 110-123.
- Öztaşçı, C. A. (2017). *Yerel tarih öğretim yöntemini sosyal bilgiler dersinde uygulamaya koymak: Bir eylem araştırması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi.
- Öztaşçı, C. A., Kabapınar, Y., & Tuncel, G. (2020). Yerel tarih öğretim yöntemini sosyal bilgiler dersinde kullanmak: Yanı başında olan geçmiş görmek ve duyumsamak. *Turkish History Education Journal*, 9 (1), 66-88. <https://doi.org/10.17497/tuhed.669015>
- Tunçer, M. (2017). *Dünden bugüne kültürel miras ve koruma*. Gazi Kitabevi.

- Türkmen, F. (2010). *Türk dünyasında yerel tarih çalışmaları*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- UNESCO Türkiye Millî Komisyonu. (2019). *Somut olmayan kültürel miras eğitime ilişkin alt çalışma grubu somut olmayan kültürel miras ve eğitim raporu*. <https://www.unesco.org.tr/FrontFixedPage/Reports/15/91/Komite-Raporlar%C4%B1>
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2004). *International conference on the safeguarding of tangible and intangible cultural heritage: Towards an integrated approach*. <https://ich.unesco.org/en/events/international-conference-on-the-safeguarding-of-tangible-and-intangible-cultural-heritage-towards-an-integrated-approach-00047>
- Yeniay, G., & Seyhan, A. (2023). Sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih kullanımına ilişkin öğretmen tutum ve görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 52 (239), 101-125.
- Yeşilbursa, C. C. (2015). Okul dışı sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih. A. Şimşek & S. Kaymakçı (Ed.), *Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi* içinde (ss. 143-160), Pegem Akademi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı). Seçkin Yayıncılık.